

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Eleny Závadskej a členiek senátu JUDr. Aleny Poláčkovej, PhD. a JUDr. Marianny Reiffovej, v právnej veci navrhovateľky **Mgr. Ľ. D.** bytom v B., M. ul. č. X., zastúpenej Mgr. M. D., bytom v B., M. ul. č. X., proti odporkyňi **Sociálnej poisťovni v Bratislave**, Ul. 29. augusta č. 8, o starobný dôchodok, o odvolaní navrhovateľky proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave zo 16. mája 2008, č. k. 7Sd/140/2007– 63, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Bratislave zo 16. mája 2008, č. k. 7Sd/140/2007– 63 **m e n í** tak, že rozhodnutie odporkyne z 27. novembra 2006 číslo X. v spojení s rozhodnutím z 5. septembra 2007 číslo X. a z 10. januára 2008 číslo X. **z r u š u j e** a vracia vec odporkyňi na ďalšie konanie a rozhodnutie.

Účastníkom náhradu trov odvolacieho konania **nepriznáva**.

O d ô v o d n e n i e :

Krajský súd v Bratislave rozsudkom zo 16. mája 2008, č. k. 7Sd/140/2007– 63, potvrdil rozhodnutie odporkyne z 27. novembra 2006 číslo X. v spojení s rozhodnutím z 5. septembra 2007 číslo X. a z 10. januára 2008 číslo X., ktorým odporkyňa podľa § 65 a § 82 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnom poistení“) priznala navrhovateľke starobný dôchodok.

Po vykonaní dokazovania krajský zistil, že rozhodnutia odporkyne sú vecne správne, lebo navrhovateľka preukázala dobu dôchodkového poistenia v období od 1. septembra 1965 do 1. augusta 1974 a od 2. novembra 1994 do 7. septembra 2004 získanú na území Slovenskej republiky, predstavujúcu dobu poistenia v rozsahu 18 rokov a 134 dní, čím navrhovateľka splnila podmienku potrebnej doby poistenia pre nárok na starobný dôchodok. Dobu starostlivosti o deti do troch rokov veku v období od 1. augusta 1974 do 28. januára 1979, podľa názoru krajského súdu nebolo možné navrhovateľke hodnotiť, lebo podľa Dohovoru medzi Československou republikou a Federatívnou ľudovou republikou Juhosláviou o sociálnom poistení z 22. mája 1957 číslo 3/1958 Zb. (ďalej len „Dohovor“) sa započítava doba zamestnania a náhradná doba podľa vlastných právnych predpisov zmluvného štátu. Z dôvodu, že § 255 ods. 1 zákona o sociálnom poistení i § 169a zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnom zabezpečení“) odkazujú na hodnotenie náhradnej doby a náhradnej doby vykonávanej v cudzine na predpisy, účinné v čase vykonávania tejto doby, (v spornom prípade navrhovateľkinej doby starostlivosti o deti v čase od 1. augusta 1974 do 28. januára 1979, ktorú im poskytovala v bývalej Juhoslávii) odporkyňa správne posúdila hodnotenie náhradnej doby navrhovateľky podľa predpisov platných a účinných v danom období.

Zaujal právny názor, že odporkyňa postupovala správne, keď nehodnotila navrhovateľke dobu starostlivosti o deti od 1. augusta 1974 do 28. januára 1979, ktorú vykonávala počas trvalého pobytu na území bývalej Juhoslávie, do obdobia dôchodkového poistenia, lebo zákon č. 101/1964 Zb. o sociálnom zabezpečení, ktorý bol účinný do 31. decembra 1975 ani zákon č. 121/1975 Zb. o sociálnom zabezpečení, ktorý bol účinný od 1. januára 1976, neumožňovali hodnotenie náhradnej doby vykonávanej v cudzine do obdobia dôchodkového poistenia.

Proti rozsudku krajského súdu podala včas odvolanie navrhovateľka. Podľa jej názoru krajský súd neúplne zistil skutkový stav veci pred posúdením doby „starostlivosti o deti vykonávanej počas trvalého pobytu na území bývalej Juhoslávie“ resp. „starostlivosti vykonávanej na území bývalej Juhoslávie“ príp. „starostlivosti vykonávanej v bývalej Juhoslávii“. Nevysporiadal sa s týmito tromi rozdielnymi pojmami a ani so skutočnosťou, že dobu trvalého pobytu navrhovateľky na území Juhoslávie nikto nezisťoval a jej dĺžku nevedela presne určiť ani navrhovateľka. Ku dňu podania odvolania sa navrhovateľke podarilo zistiť len to, že dňa 25. marca 1981 nadobudla občianstvo bývalej Juhoslávie.

Namietala, že krajský súd vec nesprávne právne posúdil vec zužujúcim a nesprávnym výkladom § 169a zákona o sociálnom zabezpečení v závere o tom, že zákon č. 121/1975 Zb. neumožňoval hodnotenie náhradnej doby vykonávanej v cudzine, ako aj opomenutím Hlavy IV, čl. 19 Dohovoru. Zisťovanie doby starostlivosti o deti v cudzine označila v tejto súvislosti za právne bezvýznamné a žiadala, aby odvolací súd rozsudok krajského súdu zmenil a vrátil vec odporkyňi na ďalšie konanie, v ktorom odporkyňa dobu starostlivosti o deti od 1. augusta 1974 do 28. januára 1979 započíta do obdobia dôchodkového poistenia.

Odporkyňa sa k odvolaniu vyjadrila podaním z 3. júla 2008, v ktorom žiadala rozsudok krajského súdu ako vecne správny potvrdiť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací podľa § 250s v spojení s § 246c Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) preskúmal napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa spolu s konaním, ktoré mu predchádzalo a dospel k záveru, že odvolaniu navrhovateľky treba vyhovieť.

Podmienky vzniku nároku na starobný dôchodok upravuje zákon o sociálnom poistení.

Podľa § 255 ods. 1 tohto zákona sa za obdobie dôchodkového poistenia považuje aj zamestnanie a náhradná doba získané pred 1. januárom 2004 podľa predpisov účinných pred 1. januárom 2004, ak tento zákon neustanovuje inak. Na hodnotenie náhradnej doby ako obdobia dôchodkového poistenia od 1. augusta 2006 sa nevyžaduje splnenie podmienky získania najmenej jedného roka zamestnania.

Podľa § 9 ods. 1 písm. e) zákona o sociálnom zabezpečení, ktorý definuje pojem „náhradné doby“, ak zamestnanie trvalo aspoň rok, započítava sa doňho náhradná doba, po ktorú sa rodič staral o dieťa do šiestich rokov veku alebo dlhodobo ťažko zdravotne postihnuté maloleté dieťa, ktoré vyžaduje mimoriadnu starostlivosť alebo osobitne náročnú mimoriadnu starostlivosť, ak nebolo umiestnené v zariadení pre takéto deti s celoročným alebo týždenným pobytom; dieťaťom sa rozumie dieťa vlastné (osvojené) a dieťa prevzaté do starostlivosti nahrádzajúcej starostlivosť rodičov na základe rozhodnutia príslušného orgánu.

Podľa § 169a zákona o sociálnom zabezpečení doby zamestnania a náhradné doby v cudzine pred 1. májom 1990 sa hodnotia podľa predpisov platných pred týmto dňom;

prítom sa nevyžaduje splnenie podmienky povolenia česko-slovenských štátnych orgánov na pobyt v cudzine.

Podľa § 7 ods. 1 zákona č. 101/1964 Zb. účinného do 1. januára 1976, ak trvalo zamestnanie aspoň rok, započítavajú sa do doby zamestnania aj tieto doby (náhradné doby): písm. d) doba, po ktorú sa žena starala o dieťa (aj osvojené alebo iné dieťa, ktoré prevzala do starostlivosti nahradzujúcej starostlivosť rodičov) vo veku do troch rokov alebo o invalidného maloletého, ktorý potreboval stálu starostlivosť a nebol umiestnený v ústave sociálnej starostlivosti;

Podľa § 11 ods. 1 zákona č. 121/1975 Zb. ak doba zamestnania je aspoň rok, započítavajú sa do nej, pokiaľ sa ďalej neustanovuje inak (§ 14 ods. 3, § 21 ods. 2, § 33), aj tieto doby (náhradné doby): podľa písm. e) doba, po ktorú sa žena starala o dieťa (aj osvojenca alebo iné dieťa, ktoré prevzala do starostlivosti nahradzujúcej starostlivosť rodičov) vo veku do troch rokov alebo o invalidné maloleté dieťa, ktoré potrebovalo stálu starostlivosť, pokiaľ nebolo umiestnené v ústave pre také deti;

Podľa čl.4 Dohovoru ak pri rozhodovaní o nárokoch zo sociálneho poistenia treba prihliadať k dobe trvania poistenia, zamestnania alebo inej činnosti, bude orgán sociálneho poistenia každej Zmluvnej strany započítavať i dotyčné doby, ku ktorým sa prihliada podľa právnych predpisov druhej Zmluvnej strany.

Podľa čl.13 pri určení dávok z dôchodkového poistenia podľa ustanovení tohto Dohovoru budú orgány sociálneho poistenia oboch Zmluvných strán postupovať týmto spôsobom:

a) orgán sociálneho poistenia každej zo Zmluvných strán rozhodne podľa svojich právnych predpisov a s použitím článku 4 tohto Dohovoru, či oprávnená osoba splňuje podmienky pre získanie nároku na dávku;

b) ak sú splnené podmienky pre získanie nároku na dávku, určí orgán sociálneho poistenia každej zo Zmluvných strán najskôr dávku tak, ako by celková doba poistenia (zamestnania) započítaná podľa článku 4 tohto Dohovoru bola získaná výlučne podľa jeho právnych predpisov;

c) nato orgán sociálneho poistenia každej zo Zmluvných strán určí sumu dávky, ktorú je povinný poskytnúť, podľa pomeru doby poistenia (zamestnania), získanej podľa jeho

právnych predpisov, a celkovej doby poistenia (zamestnania), získanej podľa právnych predpisov oboch Zmluvných strán.

Podľa čl.19 ods. 1 Dohovoru ak právne predpisy jednej zo Zmluvných strán viažu získanie, zachovanie a obnovenie nárokov alebo požívanie dávky na podmienku bydliska na jej území, nebude sa táto podmienka vzťahovať na československých ani juhoslovenských občanov, pokiaľ sa zdržujú na území druhej Zmluvnej strany.

Zo spisov vyplýva, že pri výpočte výšky starobného dôchodku navrhovateľky nebola do obdobia dôchodkového poistenia započítaná doba starostlivosti o deti do troch rokov, ktorú im navrhovateľka poskytovala v dobe od 1. augusta 1974 do 28. januára 1979.

Dohovor však obsahuje ustanovenie, podľa ktorého doba zamestnania a náhradná doba sa započítava podľa vlastných predpisov zmluvnej strany a v tom čase účinné právne predpisy takýto postup umožňovali a umožňovali ho aj v čase rozhodovania odporkyne o výške starobného dôchodku navrhovateľky .

Predovšetkým treba pripomenúť, že ani zákon č. 101/1964 Zb. ani zákon č. 121/1975 Zb. pri posudzovaní náhradnej doby, získanej starostlivosťou o dieťa do troch rokov veku nerozlišovali, kde sa táto starostlivosť poskytovala a neurčovali, že starostlivosť má byť poskytovaná na území vtedajšieho Československa. Starostlivosť o dieťa do troch rokov bola bez akýchkoľvek podmienok týkajúcich sa miesta jej poskytovania, považovaná za náhradnú dobu. Podmieňovanie jej započítania do obdobia dôchodkového poistenia jej poskytovaním na území Slovenskej republiky nezodpovedá zákonu.

Napokon aj z § 169a zákona o sociálnom zabezpečení vyplýva priamo, že náhradné doby v cudzine pred 1. májom 1990 sa hodnotia podľa predpisov platných pred týmto dňom; pritom sa nevyžaduje splnenie podmienky povolenia česko-slovenských štátnych orgánov na pobyt v cudzine.

Pokiaľ by „vykonávanie“ starostlivosti muselo byť uskutočňované len na území Slovenskej (Československej) republiky, aby mohlo byť toto obdobie ako náhradná doba započítané do obdobia dôchodkového poistenia pre potreby určenia výšky sumy starobného dôchodku, potom by za náhradné doby nemohli byť považované žiadne časové obdobia,

počas ktorých sa rodič s dieťaťom zdržiava z akéhokoľvek dôvodu mimo územia vtedajšieho Československa (teda napríklad obdobie dovolenky, návštevy príbuzných a podobne) čo zrejme nebolo ani v minulosti cieľom právnej úpravy.

Krajský súd preto nepostupoval dôsledne v súlade so zákonom, keď pre posúdenie zákonnosti rozhodnutia nevyžadoval od odporkyne podklady pre záver o dĺžke obdobia, v ktorom navrhovateľka poskytovala starostlivosť svojim deťom vo veku do troch rokov a nezisťovanie, či sa navrhovateľka o svoje deti v tomto období sama osobne a riadne starala. Skutočnosť, či navrhovateľka starostlivosť poskytovala na území Slovenska alebo inde, nie je z uvedeného hľadiska rozhodujúca, a to ani pre posúdenie započítania takéhoto obdobia do doby dôchodkového poistenia podľa obsahu Dohovoru ani podľa obsahu v tom čase účinných vnútroštátnych predpisov. Záver, že starostlivosť slovenskej štátnej občianky o dieťa do troch rokov, poskytovanú mimo územia Slovenskej republiky nemožno hodnotiť ako náhradnú dobu získanú v cudzine, ktorú podľa zákona č. 101/1964 Zb. a zákona č. 121/1975 Zb. nemožno považovať za správny, lebo uvedené právne predpisy neobsahovali ustanovenia, podľa ktorých by predpokladom pre hodnotenie uvedenej doby ako doby náhradnej bolo splnenie podmienky pobytu na území vtedajšieho Československa.

Navyše ani z rozhodnutia krajského súdu, ani z rozhodnutí odporkyne a napokon ani z pripojených dávkových spisov nemožno zistiť, či odporkyňa pri výpočte výšky starobného dôchodku navrhovateľky postupovala dôsledne podľa ustanovení Dohovoru, najmä čl. 4, 13 a 19 najmä z dôvodu, že sa nevysporiadala s tvrdením navrhovateľky, že je poberateľkou starobného dôchodku z bývalej Juhoslávie, a že jej orgán sociálneho zabezpečenia tohto štátu vykazuje obdobie od 1. augusta 1974 do 28. januára 1979 ako dobu hodnotenú na Slovensku.

Z uvedených dôvodov odvolací súd nepovažoval rozhodnutie súdu prvého stupňa za vecne správne a z dôvodu, že súd prvého stupňa rozhodnutia odporkyne potvrdil, postupoval odvolací súd podľa § 250ja ods. 4 OSP tak, že rozsudok Krajského súdu v Bratislave zmenil spôsobom, uvedeným vo výrokovej časti tohto rozsudku, lebo neboli splnené podmienky na jeho zrušenie ani potvrdenie.

Úlohou odporkyne v ďalšom konaní bude vo veci znova rozhodnúť s tým, že v ďalšom konaní je odporkyňa viazaná právnym názorom odvolacieho súdu.

O trovách konania rozhodol súd podľa § 250k ods. 1 OSP a účastníkom ich náhradu nepriznal, lebo úspešnej navrhovateľke v odvolacom konaní žiadne trovy nevznikli.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozsudku nie je prípustný riadny opravný prostriedok.

V Bratislave 29. januára 2009

JUDr. Elena Závadská, v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia :
Mária Kráľová